

KS. DARIUSZ KWIATKOWSKI*

KALISZ–POZNAŃ

SYMPOZJUM O EUCHARYSTII: „JAM JEST CHLEB ŻYCIA”, KALISZ 30 MAJA 2015 R.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2015.028>

Dnia 30 maja 2015 roku w Centrum Józefologicznym w Kaliszu odbyło się sympozjum o Eucharystii. Hasło sympozjum: „Jam jest chleb życia” nawiązywało do Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego, który był przeżywany w diecezji kaliskiej od 28 maja do 4 czerwca 2015 roku. Organizatorem sympozjum był ks. dr hab. prof. UAM Dariusz Kwiatkowski z Zakładu Liturgiki i Homiletyki na Wydziale Teologicznym UAM w Poznaniu.

Sympozjum rozpoczęła uroczysta Eucharystia sprawowana w kaplicy Wyższego Seminarium Duchownego w Kaliszu. Przewodniczył jej ks. biskup Łukasz Buzun, biskup pomocniczy diecezji kaliskiej. W Eucharystii uczestniczyli kapłani, prelegenci oraz liczna grupa nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej, grupa siostr zakonnych i wierni świeccy. W homilii biskup podkreślił, że Eucharystia jest tak wielką rzeczywistością, iż należy

---

* Ks. dr hab. Dariusz Kwiatkowski, prof. UAM jest kapłanem diecezji kaliskiej. Obecnie pracuje w WSD w Kaliszu i jest adiunktem Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu. Jest redaktorem naukowym „Kaliskich Studiów Teologicznych”.

podejść do niej z pokorą, a także przyjąć zaproszenie do przeżywania naszego życia zgodnie z logiką eucharystyczną, jako dar dla Boga i dla ludzi. Uczestnictwo w Mszy Świętej ma rodzić w człowieku współdziałanie z łaską Chrystusa.

W czasie sympozjum wygłoszono 9 referatów. Pierwszy referat wygłosił ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak z Lublina. Prelegent przedstawił aspekty prawne dwóch sakramentów, które bardzo się ze sobą łączą: Eucharystii i sakramentu pokuty. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę, że niedzielna i świąteczna Eucharystia w parafii ma na celu duchowe dobro wiernych, a nie wykazanie się gorliwością przez duszpasterzy. I dlatego czasami nadmierna liczba Mszy Świętych może być szkodliwa. Najważniejszą zasadą jest czynny udział we wspólnej akcji liturgicznej i duchowe dobro wiernych. Kapłani powinni starać się sprawować Mszę Świętą coraz piękniej i coraz pobożniej. Celebracja Eucharystii musi być zawsze zgodna z zamysłem Bożym i zamysłem Kościoła. W drugiej części konferencji ks. prof. Cz. Krakowiak mówił o sakramencie pokuty i przypomniał, że jest on zawsze spotkaniem z Bogiem miłosiernym i należy traktować go bardzo poważnie. Wskazał także liczne elementy w Mszy Świętej, które mają walor odpuszczenia grzechów powszednich. Wymienił: akt pokuty na początku, śpiew „Chwała”, liturgię słowa i słowa konsekracji, modlitwę „Ojczy nasz”, prośbę o pokój i znak pokoju, śpiew Baranku Boży i wreszcie słowa „Panie, nie jestem godzien”. Na zakończenie Prelegent nawiązał jeszcze do spowiadania w czasie Mszy Świętej, które uznał za powszechny problem w Polsce, raczej bez szans na rozwiązanie. Stwierdził, że nie powinno się spowiadać podczas Eucharystii w niedzielę i uroczystości, ponieważ wtedy wierni mają obowiązek w niej uczestniczyć.

Drugi prelegent, ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki z Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu, przedstawił Wiatyk jako ostatnią Komunię świętą. Nazwał go „pokarmem na drogę do wieczności”. Najpierw zwrócił uwagę, że forma Komunii jest w pewien sposób podobna do Pierwszej Komunii Świętej, gdyż obie mają szczególną oprawę i zamykają niczym kłamra eucharystyczne życie człowieka. W swoim wystąpieniu Ksiądz Profesor podkreślił, że Wiatyk jest przyjmowany przez chrześcijanina w najważniejszym i najpiękniejszym momencie jego życia. Jest on przysposobieniem na drogę do wieczności i ostatnim sakramentem. Prelegent przedstawił również krótki rys historyczny Wiatyku i wyjaśnił, że

słowo „wiatyk” wywodzi się od łacińskiego słowa *via*, oznaczającego drogę. Komunia na drogę przejścia z tego świata była właściwym sakramentem dla umierającego chrześcijanina. Podkreślił, że przez wiele wieków Wiatyk był obowiązkowy i udzielano go w momencie agonii. Aż do X wieku bardzo żywotna była praktyka dostarczania Wiatyku przez świeckich. Również w podróż zabierano Eucharystię, gdyż podróżowanie było niebezpieczne. Z czasem przynoszenie Wiatyku do chorych nabrało coraz bardziej uroczystego, procesyjnego charakteru. W dalszej części referatu prelegent wyjaśnił założenia teologiczne przyjmowania Wiatyku. Poprzez przyjęcie Wiatyku umierający chrześcijanin pogłębia swoją świadomość życia i śmierci. Kościół naucza, że każdy wierny jest zobowiązany do przyjęcia Wiatyku w obliczu śmierci. Wiatyk przyjęty tuż przed śmiercią zapowiada życie wieczne. Ksiądz profesor podkreślił, że piękno Wiatyku polega na tym, że nie umieramy sami, ale umieramy wraz z Chrystusem, który zabiera życie doczesne, a daje życie wieczne. Wiatyk można nazwać konsekracją śmierci. W chwili umierania, przez Wiatyk, chrześcijanin wypełnia to, co w nim się rozpoczęło w chrzcie świętym.

Trzeci referat wygłosił ks. dr hab. prof. UKSW Wojciech Hanc z Włocławka. Jego referat był zatytułowany: „Eucharystia sakramentem jedności”. W swoim wystąpieniu prelegent omówił dialog różnych wyznań chrześcijańskich (Kościół katolicki rozmawia z prawosławnymi, luteranami, anglikanami i Kościołami ewangelikalnymi) dotyczący rozumienia i przeżywania Eucharystii. Podkreślił, że we wszystkich wyznaniach jest zgoda, że Eucharystia stanowi płaszczyznę i drogę do szukania jedności. Wszyscy prowadzący dialog ekumeniczny są zgodni, że Chrystus nadał nowe znaczenie łamaniu chleba i przyjmowaniu wina z kielicha podczas Ostatniej Wieczerzy. Również wszyscy uznają Eucharystię za centralną celebrację w życiu poszczególnych Kościołów. Prelegent podkreślił, że istnieje jednak wiele różnic w rozumieniu Eucharystii. Dotyczą one przede wszystkim realnej obecności Chrystusa w Eucharystii, sposobu jej przyjmowania i prawa do jej przewodniczenia. Choć wspólne ustalenia nie są liczne, to jednak są prowadzone w kierunku eucharystycznej rzeczywistości jako sakramentu stanowiącego „znak jedności i węzeł miłości”. Tak nauczał św. Augustyn. W ostatniej części referatu prelegent przytoczył najważniejsze ustalenia przyjęte podczas spotkań ekumenicznych, m.in. w Monachium czy Windsorze.

Kolejny referat wygłosił ks. dr hab. prof. KUL Marek Chmielewski. W nawiązaniu do pięćsetlecia urodzin św. Teresy z Avila, które przypadało 28 marca bieżącego roku, przybliżył sylwetkę tej wielkiej Reformatorce Karmelu w kontekście jej przeżywania Eucharystii. Prelegent podkreślał, że św. Teresa od Jezusa uczyniła Eucharystię centrum i osią swojego życia oraz przeprowadzonej przez siebie reformy Zakonu Karmelitańskiego. Choć w głównych dziełach św. Teresy temat Eucharystii nie pojawia się zbyt często, to jednak wiele można wyczytać pomiędzy wierszami, ponieważ w swoich pismach, naznaczonych spontanicznością i dzieleniem się osobistym doświadczeniem, Reformatorce Karmelu uchyła rąbka tajemnicy swojego zjednoczenia z Chrystusem, które ściśle wiąże się z przeżywaniem Eucharystii, a zwłaszcza z przyjmowaniem Komunii Świętej. Książka Profesor podjęty temat ujął w trzech punktach, poczynając od życia eucharystycznego św. Teresy. Następnie przedstawił doświadczenia mistyczne św. Teresy w kontekście Eucharystii. W trzecim punkcie, podsumowując eucharystyczną doktrynę św. Teresy od Jezusa, zaznaczył, że choć nie zostawiła ona uporządkowanej wiedzy to jednak pozostawiła wiele cennych rad i pouczeń dotyczących Eucharystii.

W następnym referacie ks. dr hab. prof. UAM Dariusz Kwiatkowski przedstawił sakramentalny wymiar słowa Bożego w Eucharystii. Najpierw przypomniał, że świadectwa biblijne i historyczne jednoznacznie potwierdzają, że Kościół od początku realizował powierzoną mu misję głoszenia słowa Bożego. Uprzywilejowaną przestrzenią przepowiadania była i jest liturgia. Słowo Boże proklamowane w liturgii jest ciągle żywe i skuteczne za sprawą obecności i działania Ducha Świętego. On sprawia, że Słowo staje się żywe w sercach wiernych i objawia im czynną i nigdy niesłabnącą miłość Boga Ojca w relacji do ludzi. W drugiej części swojego wystąpienia zwrócił uwagę na sakramentalny wymiar słowa Bożego, odwołując się do nauczania papieża Benedykta XVI. To właśnie ten papież w adhortacji apostolskiej *Verbum Domini* zwrócił uwagę na sprawczy charakter słowa Bożego w historii zbawienia. Bóg wciąż działa przez swoje słowo w historii zbawienia, w której „nie ma rozdziału między tym, co Bóg mówi, i tym, czego dokonuje”. Relacja między słowem i sakramentami nabiera głębszego znaczenia w Eucharystii. Należy widzieć wewnętrzną jedność słowa Bożego i Eucharystii, która ma swoje źródła w świadectwach Pisma Świętego i w nauczaniu Ojców Kościoła. Również z posoborowego

nauczania Kościoła wynika, że Jezus Chrystus, rzeczywiście obecny pod postaciami chleba i wina, w analogiczny sposób jest obecny w słowie głoszonym podczas Mszy Świętej.

W symposium o Eucharystii nie mogło zabraknąć refleksji patrystycznej. Ks. dr hab. prof. UAM Michał Kieling, patrolog, przedstawił główne rysy Eucharystii w nauczaniu Ojców Kościoła. Podkreślił na początku, że w okresie patrystycznym nie znajdziemy ani jednego dłuższego traktatu o Eucharystii, ponieważ prawda o niej była oczywista i nie podawano jej w wątpliwość. Ten sakrament należał do codziennego życia Kościoła i nikt nie potrzebował niczego udowadniać. Prelegent przedstawił swój referat w dwóch punktach, przytaczając liczne cytaty z Ojców Kościoła. Eucharystia była przedstawiana przez Ojców Kościoła jako pokarm duchowy i jako ofiara. Na zakończenie Prelegent podkreślił, że nauczanie Ojców Kościoła na temat Eucharystii jest wciąż aktualne i inspiruje także dzisiaj do podejmowania pogłębionej refleksji nad znaczeniem Eucharystii w życiu każdego chrześcijanina.

Ksiądz dr Jacek Stefański z Kalisza wygłosił referat zatytułowany: „Od chleba w *pocie czoła* do Chleba życia”. Swoją refleksję biblijną rozpoczęł od postawienia pytań: „Dlaczego Pan Jezus nazwał siebie »Chlebem Życia«, a nie choćby barankiem? Dlaczego chciał być realnie obecny wśród nas pod postacią chleba?”. Następnie, odwołując się do tekstów biblijnych, udzielił bardzo ciekawej odpowiedzi. Najpierw zwrócił uwagę, że po raz pierwszy w Piśmie Świętym słowo „chleb” pojawia się w Księdze Rodzaju bezpośrednio po upadku Adama i Ewy w raju. Od tego momentu chleb staje się rzeczą trudną do zdobycia, wymagającą wysiłku, a nawet bólu i cierpienia. Jednak już w opisie spotkania Melchizedeka z Abrahamem chleb jest znakiem błogosławieństwa. Kolejnym przykładem chleba, który był znakiem błogosławieństwa, jest manna. Starotestamentowy chleb z nieba stał się zapowiedzią Chleba Życia danego w Eucharystii. Prelegent mówił, że manna była chlebem z nieba, a Pan Jezus też przyszedł na świat z nieba. Podkreślił również, że kiedy Izraelici zbierali mannę na pustyni, to wówczas ci, którzy zebrali więcej, nie mieli za dużo, a ci, którzy zebrali mniej, nie mieli za mało. Podobnie dzieje się z Najświętszym Sakramentem. Pan Jezus jest obecny w pełni w każdej konsekrowanej Hostii bez względu na to, czy jest mniejsza, czy większa. Mówił także, iż manna miała smak miodu, a Bóg wcześniej określił Ziemię Obiecaną jako kraj

opływający w mleko i miód. Oznacza to, że manna smakująca jak miód była jakby „przedsmakiem” Ziemi Obiecanej. Tak też można powiedzieć o Komunii Świętej, która jest przedsmakiem nieba, czyli naszej Ziemi Obiecanej. Prelegent zwrócił uwagę, że Mojżesz powiedział Izraelitom, że manna będzie też przechowywana w Arce Przymierza, aby Izraelici mogli ją zawsze oglądać i przypominać sobie, czego Bóg dokonał dla nich. To przypomina bardzo ważny wymiar Eucharystii, którym jest adoracja Najświętszego Sakramentu.

„Kongresy Eucharystyczne w diecezji wrocławskiej w okresie międzywojennym” – to tytuł referatu wygłoszonego przez ks. Sławomira Kęszkę z Kalisza. Na początku prelegent przypomniał, że pierwszy Kongres Eucharystyczny w Polsce przeprowadziła archidiecezja gnieźnieńska i poznańska w 1927 roku w Inowrocławiu. Natomiast pierwszy kongres krajowy odbył się w Poznaniu w 1930 roku. W okresie dwudziestolecia międzywojennego zorganizowano w Polsce 32 kongresy diecezjalne, dekanalne (zwane często rejonowymi) i stanowe. W tym okresie w diecezji wrocławskiej odbyły się trzy kongresy: diecezjalny w 1931 roku w Kaliszu oraz dwa regionalne: Ziemi Sieradzkiej w 1934 roku w Sieradzu i w 1938 roku w Liskowie. I Kongres Eucharystyczny Diecezji Wrocławskiej odbył się w Kaliszu w dniach 27–29 czerwca 1931 roku. Uczestniczył w nim m.in. ks. kardynał August Hlond – Prymas Polski. Wszystkie obrady kongresowe kończyły się przyjęciem rezolucji, których wypełnianie miało stanowić istotny element pogłębiania życia eucharystycznego i duchowości uczestników Kongresu oraz wyznaczać kierunki pracy poszczególnych stowarzyszeń i organizacji katolickich. Kongres zakończyła procesja, w której udział wzięło ponad 70 tysięcy osób. Drugi Kongres na terenie diecezji wrocławskiej odbył się w dniach od 9 do 10 czerwca 1934 roku w Sieradzu. Miał on charakter dekanalny i wzięli w nim udział wierni z dekanatów: sieradzkiego, szadkowskiego i złoczewskiego. Natomiast trzeci zorganizowano w dniach od 11 do 12 czerwca 1938 roku w Liskowie. Również on miał charakter regionalny i był skierowany do mieszkańców wsi z obu dekanatów kaliskich oraz z dekanatów: tureckiego i uniejowskiego. Pracom komitetu organizacyjnego przewodniczył słynny społecznik ks. prałat Wacław Bliziński. Prelegent mówił, że Kongres poprzedziły Misje św., a na główne uroczystości przybyło 30 tysięcy wiernych. Komisje kongresowe przyjęły ważne rezolucje: o wyrobieniu duchowym i moralnym obywa-

teli chrześcijańskich, o trzeźwości i wstrzeźliwości, o dokształcaniu pozaszkolnym młodzieży wiejskiej, o radiowych programach katolickich i rozpowszechnianiu pism i dzieł katolickich.

Ostatni referat na symposium został wygłoszony przez ks. dr. Piotra Rossę z Kalisza. W swoim wystąpieniu odniósł się do roli pamięci w Eucharystii i zarysował horyzont zbawczych wydarzeń, które przeżył Izrael. Wydarzenia te były wspomniane w corocznym świętowaniu Paschy rozumianej jako pamiątka wyzwolenia Izraela przez Boga z Egiptu. Święto to było wyznaniem wiary w Boga, który zawarł przymierze z Izraelem. W dalszej części referatu ks. Rossa przypomniał, że całe życie Jezusa miało charakter zbawczy, co przypomina kapłan podczas każdej Eucharystii: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata”. Eucharystia jest pamiątką Jezusa Chrystusa i wydarzeniem „nowej Paschy”, dokonanej na krzyżu. Następnie Prelegent omówił różne sposoby, pod którymi rozpoznawano Bożą obecność w Starym Testamencie. Ukazał również, w jaki sposób w Jezusie Chrystusie ludzie rozpoznawali, iż jest On kimś więcej niż napotykanii dotąd nauczyciele Pisma Świętego. W końcu ks. P. Rossa mówił o obecności Jezusa Chrystusa w Eucharystii i momencie przeistoczenia. Podczas Ostatniej Wieczerzy w sakramentalny sposób Jezus zawarł i utrwalił na zawsze wydarzenia swojej śmierci i zmartwychwstania. Dziś są one uobecnianie w liturgii Kościoła, a szczególnie w Eucharystii. Eucharystia sprawowana dziś przez biskupów i prezbiterów jest pokarmem w drodze do domu Ojca.